

Wiardi Beckman, een heel bijzondere man en een groot voorbeeld

Veel PvdA-leden kennen de Wiardi Beckman Stichting, het Wetenschappelijk Bureau van de PvdA. Lang niet iedereen weet waarschijnlijk wie Wiardi Beckman was. Deze veel te jong overleden ras-socialist en idealist verdient veel meer bekendheid onder onze leden dan hij nu heeft. Daarom dit stukje in de Nieuwsbrief, en een uitgebreider artikel op de website van onze afdeling.

Herman Wiardi Beckman, 'Stuuf' voor zijn vrienden, werd geboren in Nijmegen op 4 februari 1904. Hij was historicus, hoofdredacteur bij De Arbeiderspers en werd in 1937 lid van de Eerste Kamer voor de SDAP. Toen in 1941 door de voormalige SDAP-voorzitter Koos Vorrink en o.a. Frans Goedhart Het Parool werd opgericht, een verzetsblad op socialistische grondslag, ging hij in de redactie daarvan.

Eind 1941 kreeg Wiardi Beckman via de Ordedienst (de OD, een grote verzetsorganisatie, van oorsprong uit militaire en traditionele hoek) het verzoek vanuit London van minister-president Gerbrandy en Koningin Wilhelmina om naar London te komen, om daar minister te worden in de regering in ballingschap. Hij stemde daarin toe, in tegenstelling tot anderen die werden gevraagd. Hij wilde zich vanuit London inzetten voor de bevrijding van ons land en ook om een goede basis te creëren voor de regering in de periode na de bezettingstijd. De hoop was toen nog, dat de bevrijding door de Engelsen niet lang op zich zou laten wachten.

Wiardi Beckman zou samen met tijdelijk OD-leider Gerard Dogger en de door London gedropte agent Peter Tazelaar in het geheim worden opgehaald door Erik Hazelhoff Roelfzema en Chris Krediet per boot, vanaf het strand in Scheveningen. Na diverse afhaalpogingen vanaf half december 1941, waarop zij steeds tevergeefs in de ijzige vrieskou, wind en soms sneeuw urenlang tevergeefs lagen te wachten op de boot, was er weer een poging op 18 januari 1942. Op het laatste moment was besloten dat ook Frans Goedhart mee zou gaan. Door verraad werden Wiardi Beckman en Goedhart samen met een helper door de Sicherheitsdienst gearresteerd, voordat de boot hen kon oppikken. Zij werden opgesloten in het 'Oranjehotel' (de strafgevangenis) in Scheveningen. Dogger en Tazelaar konden ternauwernood ontsnappen.

In de periode daarna werden heel veel leden en helpers van die Ordedienst gearresteerd. Vanuit Scheveningen werd Wiardi Beckman begin november van dat jaar samen met velen van hen overgebracht naar kamp Amersfoort en begin januari 1942 naar kamp Vught. De omstandigheden in die kampen waren verschrikkelijk; honger in combinatie met vaak zware arbeid, mishandeling, 'ontmenselijking'. In maart 1943 volgde een proces in Haaren, het 2^e OD-proces. Wiardi Beckman stond daar terecht voor verzetsactiviteiten, samen met 99 anderen. Zij waren door de nazi's bestempeld tot 'Todeskandidaten'. Uiteindelijk werden 17 mannen definitief ter dood veroordeeld en op 29 juli 1943 gefusilleerd op de Leuserheide; Wiardi Beckman en alle anderen werden 'abgetrennt'. Om propagandistische redenen konden de nazi's het zich op dat moment niet veroorloven om alle 100 mannen ter dood te brengen.

De 'Abgetrennten' werden eind oktober 1943 op transport gezet met voor henzelf en hun naasten onbekende bestemming. Zij verdwenen als 'Nacht- und Nebel gevangenen,' d.w.z. voor de buitenwereld waren zij dood. Er was geen enkel contact meer mogelijk met hen; het was de bedoeling dat zij nooit meer terugkwamen en in de concentratiekampen zouden 'kreperen'. Zij kwamen terecht in kamp Natzweiler, in de Vogezes. Toen de geallieerden in Frankrijk waren geland en verder optrokken, werd Natzweiler in september 1944 geëvacueerd en werden de mannen afgevoerd naar Dachau. De omstandigheden in Natzweiler en in Dachau waren mensonwaardig. Wiardi Beckman was al in zeer slechte conditie toen hij in Dachau aankwam en overleed daar op 15 maart 1945 aan vlektyphus, anderhalve maand voor de bevrijding van het kamp. Hij was 42 jaar oud.

'Stuuf' Wiardi Beckman had al tijdens de nachtelijke wachturen in de bittere kou in Scheveningen veel respect afgedwongen van Gerard Dogger, 22 jaar jong. Wiardi Beckman was ca. vijftien jaar ouder dan Dogger en had veel meer last van de kou, maar verdroeg dat altijd geduldig, opgewekt en

met een glimlach. Zij hielden daar urenlange gesprekken over allerlei zaken en over hun idealen. Dogger schrijft over hem: *“Wij zijn allen van Wiardi Beckman gaan houden. (...). Intuïtief weet hij terzelfdertijd ouder en wijzer te zijn en toch passagier te blijven. Een hele kunst, tenzij je een groot karakter hebt.”*¹

Datzelfde respect verkreeg hij tijdens zijn gevangenschap van al zijn lotgenoten, van alle gezindten. Tijdens het verblijf in Amersfoort in het najaar naar 1942 had hij zeer geanimeerde discussies met een communistische gevangene, met wie hij veel contact had. In de twee weken voordat zij naar Natzweiler werden getransporteerd en in afwachting daarvan met rust gelaten werden, gaf hij op enkele middagen onder grote belangstelling van zijn barakgenoten zijn visie op de inrichting van het parlement na de oorlog. In Natzweiler stond hij tijdens de vaak eindeloze uren durende appels in de bittere kou naast medegevangene Carel Steensma; samen bedachten ze dan plannen om het Nederlandse onderwijssysteem te reorganiseren. Wiardi Beckman bleef idealist tot het einde.

Nadat hij in op 15 maart Dachau was overleden, maakten zijn medegevangenen in het diepste geheim uit klei een dodenmasker van hem. Dit namen ze later mee naar Nederland. Verzetsman en schrijver Ed Hoornik, die daar ook bij was en samen met de anderen op 29 april werd bevrijd, schreef later: *“Zij stonden in groepen bij elkaar, verbeterd, ontroerd, zwijgend. Noch wij, noch Nederland kunnen hem missen. Niet om de ideologie, die hij aanhing, noch om de overtuiging, die hij beleed, was hij ons aller vriend, maar om zijn zielskracht, die ons sterkte, zijn karaktervastheid en oprechte handelwijze, die eerbied afdwongen, en om zijn talent en kennis die ons verrijkten.”*²

Mijn vader was één van de lotgenoten van Wiardi Beckman in Amersfoort, Vught en Natzweiler. Een overtuigd KVP-er, maar ook hij heeft ‘Stuuf’ Wiardi Beckman mogen ontmoeten en mogen meemaken. Een geschenk in een barre tijd.

Betty Hoogeveen-Bastiaans

NB meer informatie over de vluchtpoging op 18 januari, de gebeurtenissen daaromheen, het 2^e OD-proces en de lotgenoten van Wiardi Beckman: www.wiardibeckman.com

---

¹ Gerard Dogger, De Vierkante maan. Een persoonlijk oorlogsrelaas (Amsterdam-Brussel 1979)

² Hinke Piersma, Doodstraf op termijn. Nederlandse Nacht und Nebel-gevangenen in kamp Natzweiler (Zutphen 2006)